

Szabó Lőrinc: VANG-AN-SI

– Hiába! – hallotta ezerszer
Sen-Tszung, a sárkánytrón ura.
– Nincsen remény! – és ijedten nézett
a remete Vang An-Si-ra.
– Jobb nem tudnod, hogy mi van ott kint! –
dörögte három ezredév
és a Tanácsban csak a szent bölcs,
Vang-An-Si rázta a fejét.

Fejét rázta, és így kiáltott:
– De! tudd meg! s felejtsd soha!
Én, Van-An-Si neveltelek föl,
én és a filozófia;
most tied a trón: megcsináljuk,
mit még senki se mert, akart,
az Isten Országát a földön,
én, a gondolat, s te, a kard! –

– Császár, ne akarj tudni semmit! –
könyörgött a rémült Tanács.
– Sen-Tszung, könyörgött a szent, – tárd ki
varázstornyod négy ablakát!
– Ne, császár, ne hallgass a népre! –
– Császár, hallgasd meg népedet! –
És szólt Sen-Tszung, az ifjú császár:
– Van-An-Si, én neked hiszek! –

A torony négyfelé kitárult,
a Tanács meghajtá fejét
és Sen-Tszung, mit császár sohasem tett,
hallgatta, miért sír a nép;
a négy ablak négyfelé tárult,
és begyűjtötte mind a kint,
mit fél Ázsia szíve néma
viharként dörgött odakint.

S a vihar feljajdult Keletről:
– Császár, nincs munka, nincs kenyér! –
– Kifoszt az uzsorás, a kalmár! –
sírt a milliótorku Dél.
– A bér! a tőke! – zúgta Észak
és Nyugat zúgta: – A papok! –
Sápadtan hallgatta a császár
a négy beszélő ablakot.

Sápadtan hallgatta a császár,
amit még nem hallott soha:
hogyan a szabadság nem szabadság,
a jog az őserdők joga,
hogyan a szegényt a fenevad pénz,
mint tigris a nyulat, eszi,
s a világ csak nézi a gyengét
és legfeljebb megkönnyezi.

Irtózva hallgatta a császár,
hogyan átkozódnak a szívek,
hogyan elsírták mind, amit szemébe
nem mondtak volna soha meg;
irtózva hallgatta a néma
mennydörgést, amit a kulik
kétszázmillió szíve vert és
az imát: – Ég fia, segíts! –

Az ablak bezárult. – Hiába!

Nincs remény! – mondta a Tanács.
– De van! – tört ki Vang-An-Si, – császár,
akard s itt lesz az új világ!
– Akarom! – szolt és megölelte
szent bölcsét Sen-Tszung: – Akarom!
Tanítóm voltál, most is az vagy,
kezedben minden hatalom! –

És Vang-An-Si dolgozni kezdett
és dolgozott tíz éven át.
Védte a gyengét, törbe csalta
a tigrist és a banditát.
– Pénz, műhely és bolt: az államé mind,
– hirdette, – én kereskedem,
s mint agy és kéz, mit munka termel,
elosztom becsületesen! –

Tíz évig dolgozott a szent bölcs,
büszkén, hogy amit most csinál,
ezer év múlva is csak álom
lesz más népek fiainál;
békét hirdetett s ölt nyugodtan,
ha ölnie kellett neki,
angyalok voltak katonái
s angyalok a hóhérai.

Tíz évig dolgozott Vang-An-Si
és dolgozott mindenkiért,
kétszázmillió szíve volt és
a vén világ arcot cserélt;
látta: roppant számok és tervek
bölcs kényszerben hogy építik
szerencse, önzés, bűn s örök harc
fölé az ész és a rend álmait.

Tíz év... S a szent hívta a császárt
és a Tanácsot. – Kész vagyok,
itt a művem! s az új világra
kitárta a négy ablakot.
Boldogan hajolt ki a császár,
Vang-An-Si boldogan figyelt:
köröttük a birodalomnak
kétszázmillió szíve vert.

Csend volt, mint mindig, titok és csend,
de hatni kezdett a varázs,

megszólalt kétszázmillió szív

s a titokból lett vallomás:

– Öld meg! – zúgta egy hang. Utána

égig csapott a düh s a vád:

– Öld meg! – Kit? – kérdezte a császár. –

– Vang-An-Sit, a pokol fiát!

– A bölcsek bölcsét? – A bolondot! –

– A szentet? – Ördög szentje volt!

– Hallod? – nézett a bölcsre Sen-Tszung.

– Öld meg: mindenkit kirabolt!

Öld meg! – az átok, mint a tenger

özönlött a császár felé.

– Örültek! – kiáltott Vang-An-Si

és kilépett a nép elé.

– Örültek! Elűztem a kalmárt!...

– A tied éppúgy becsapott!

– Bankpénz helyett ... – De katonákkal

Hajtottad be a kamatot!

– Az úri tőke... – Spicliké lett!

– A papok... – Azért nincs eső!

– Munkahadsereg... – Mint a börtön!

– Jövőtök... – Ma kell, nem jövő! –

És már megint égig csapott a

vihar, tombolt az új világ:

– Most remény sincs meggazdagodni!

Császár, öld meg a bestiát!

– Örültek! – suttogta a császár

s becsukta a négy ablakot,

s elnémult kétszázmillió szív

s az önzés újra hallgatott.

Elnémult kétszázmillió szív,

csak kettő beszéld odabent.

– Hiába! sóhajtott a császár.

– Nincs remény! – sóhajtott a szent.

– Ugye, mégis a régi rend jobb?! –

tapsolt a győzelmes Tanács.

És Vang-An-Si befalaztatta

a szent torony négy ablakát.